

ДОЛАСЦИ И НОЋЕЊА ТУРИСТА У КОМЕРЦИЈАЛНОМ СМЕШТАЈУ

Статистичко истраживање о доласцима и ноћењима туриста у угоститељским објектима за смештај туриста припада групи истраживања са дугом традицијом. Уведено је у систем 1946. године. Прво методолошко упутство објављено је 1954. године у едицији Савезног завода за статистику „Методолошки материјал”, свеска број 37.

ПРАВНИ ОСНОВ ИСТРАЖИВАЊА

- Закон о званичној статистици („Службени гласник РС”, број 104/2009)
- Програм званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године („Службени гласник РС бр. 24/21”)
- План званичне статистике за 2022. годину („Службени гласник РС”, број 133/21)

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ и садржај истраживања

Сврха прикупљања података јесте праћење туристичког промета и смештајних капацитета у комерцијалним смештајним објектима у Републици Србији, кроз обезбеђивање статистичких индикатора у складу са националним и европским стандардима. Добијени статистички показатељи се користе за праћење и анализу обима и токова туристичког промета, проучавање туристичке конјунктуре, анализу искоришћености смештајних капацитета, као елемент за оцену прихода од туризма, за испуњавање обавеза према међународним организацијама, као и за планирање и анализу мера економске политике у области туризма.

Основни показатељи су:

- број долазака и ноћења домаћих туриста у угоститељским објектима за смештај;
- број долазака и ноћења страних туриста у угоститељским објектима за смештај према земљи пребивалишта;
- број угоститељских објеката за смештај по врстама, број смештајних јединица и број индивидуалних лежаја.

Јединице посматрања

У овом истраживању постоје две врсте јединица посматрања, и то:

- угоститељски објекти за смештај;
- туристи у угоститељском објекту за смештај.

Обавезу евидентирања угоститељских објеката и корисника услуга смештаја (пријава и одјава свих домаћих и страних туриста) у угоститељским објектима за смештај имају сви пословни субјекти (привредна друштва, друга правна лица, предузетници, физичка лица итд.) и њихови организациони делови који пружају услуге смештаја туристима за краћи боравак.

Обухват истраживања

Истраживањем су обухваћени сви угоститељски објекти који туристима пружају услуге смештаја на територији Републике Србије, као и сва лица (домаћа и страна) која користе услуге смештаја у којима остваре макар једно ноћење.

Метод, време и извори за прикупљање података

Од 2022. године, подаци о угоститељским објектима и туристичком промету (број долазака и ноћења туриста) добијају се путем статистичке обраде података преузетих из административног извора, е-Туристе, који је у надлежности ресорног министарства за туризам.

Правилником о начину уношења, рада, вођења и коришћења Централног информационог система и његовој садржини и врсти података („Службени гласник РС”, бр. 87 од 19. јуна 2020, 67 од 2. јула 2021) прописан је начин уношења, рада, вођења и коришћења централног информационог система, као и његова садржина и врста података.

Републички завод за статистику преузима неопходне податке из поменутог административног извора једном месечно и даље их статистички обрађује у складу са методолошким оквирима статистике туризма.

Статистичком обрадом су обухваћени сви пословни субјекти (као и физичка лица) и њихови организациони делови који обављају делатност пружања угоститељске услуге смештаја и корисници угоститељских услуга који се дефинишу као туристи.

Обавеза заштите индивидуалних података

Обавеза заштите индивидуалних података заснива се на члану 3 одредбе о заштити давалаца података и члановима 44, 45, 46, 47, 48 и 49 одредбе о поверљивости Закона о званичној статистици („Службени гласник РС”, број 104/2009).

Дефиниције

Туриста је свака особа која у месту изван свог пребивалишта проведе најмање једну ноћ у угоститељском или другом објекту за смештај туриста. Не сматрају се туристима лица која: у месту посете бораве дуже од 12 узастопних месеци; лица која обављају неку активност плаћену од места посете; лица која редовно путују у место у којем обављају посао или се школују; избегла, прогнана, расељена лица, као и мигранти; погранични радници, дипломате и конзуларни представници; чланови војних снага на редовном задатку; лица у транзиту.

Домаћи туриста је свака особа са пребивалиштем у Републици Србији која у неком месту у Републици Србији, изван места свог пребивалишта, проведе најмање једну ноћ у угоститељском или другом објекту за смештај туриста.

Страни туриста је свака особа са пребивалиштем изван Републике Србије која привремено борави у Републици Србији и проведе најмање једну ноћ у угоститељском или другом објекту за смештај туриста.

Пребивалиште је место у којем се лице настанило са намером да у њему стално живи, односно место у коме се налази центар његових животних активности, професионалних, економских, социјалних и других веза које доказују његову трајну повезаност са местом у коме се настанио.

Долазак туриста представља број туриста који су се пријавили и остварили ноћење у објекту који пружа услугу смештаја. Туриста се региструје у сваком објекту (који пружа услугу смештаја) у којем борави. Због тога у случају промене објекта долази до његовог поновног евидентирања. На основу тога, статистика туризма евидентира број долазака туриста, а не број туриста.

Ноћења туриста представљају број регистрованих ноћи туриста у објектима који пружају услуге смештаја. Приступ статистике туризма подразумева да је ноћење остварено у објекту уколико се датум доласка туристе разликује од датума одласка.

Централни информациони систем у области угоститељства и туризма (е-Туриста) је јединствен и централизован електронски информациони систем, који садржи све релевантне податке о пружаоцима услуге смештаја и објектима за смештај, преко којих се врши њихова евиденција и уносе други подаци проистекли из обављања угоститељске, наутичке и ловнотуристичке, односно туристичке делатности или услуга у туризму.

Индивидуални лежај је постеља или кревет који је намењен за коришћење једне особе.

Угоститељски објекат је функционално повезан, посебно уређен и опремљен простор који испуњава прописане минимално-техничке и санитарно-хигијенске услове за пружање угоститељских услуга, односно за обављање угоститељске делатности.

Смештајна јединица је опремљен простор, односно скуп опремљених просторија у саставу угоститељског објекта за смештај или као засебан угоститељски објекат, која се ставља на располагање кориснику.

Врсте угоститељског објекта за смештај су: хотел и подврсте хотела, мотел, туристичко насеље и подврста туристичког насеља, пансион, камп, кампиралиште, хостел, преноћиште, коначиште, ботел, кућа, апартман, соба, сеоско туристичко домаћинство, ловачка вила, ловачки дом, ловачка кућа и ловачка колиба, као и други објекти за пружање услуга смештаја.

Ниво репрезентативности података

На основу доступних информација из расположивих извора, истраживање се спроводи на реално могућем обухвату, а резултати се обезбеђују за следеће територијалне нивое Републике Србије¹ – регионе, области, градове, општине, врсте места и туристичка места.

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

Дефиниције основних варијабли и методологија су делимично усклађени са препорукама Евростата у области туризма (Regulation [EU] No 692/2011).

ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања

Власник Централног информационог система у области угоститељства и туризма, апликације и прикупљених података је Министарство трговине, туризма и телекомуникација Републике Србије. Републички завод за статистику је корисник дела података који прикупља Централни информациони систем у области угоститељства и туризма, у сврху праћења туристичког промета.

Републички завод за статистику веб-сервисом преузете податке статистички обрађује и објављује резултате истраживања; израђује методологију; доставља међународним организацијама резултате истраживања на основу међународних обавеза; стара се о благовременом спровођењу истраживања; врши контролу потпуности, логичку контролу и корекцију података.

Обавезност давања података

У складу са чланом 16, став 2 Закона о угоститељству донет је Правилник о обавези пријављивања и вођења евиденције објекта за смештај, који је објављен у „Службеном гласнику РС”, број 90/2019, од 20. децембра 2019. године.

На основу кровног споразума о сарадњи Министарства трговине, туризма и телекомуникација и Републичког завода за статистику, омогућена је размена података из евиденција које су у њиховој надлежности и у складу с позитивним законским прописима Републике Србије.

Роковник основних фаза истраживања

Преузимање података до 5. у месецу за претходни, референтни месец.

Резултати се објављују последњег радног дана у месецу за претходни (референтни) месец.

Класификације и номенклатуре које се користе у истраживању:

Класификација и номенклатура се налазе на веб-сајту [Републичког завода за статистику](#).

Публикације

Резултати истраживања се објављују у следећим публикацијама:

- Саопштење – месечна периодика
- Месечни билтен – месечна периодика
- Статистички годишњак Републике Србије – годишња периодика
- Општине и региони у Републици Србији – годишња периодика
- Статистички календар – годишња периодика
- База податка на интернет презентацији Републичког завода за статистику
- Интернет презентација Републичког завода за статистику (www.stat.gov.rs).

Резултати о туристичком промету и смештајним капацитетима редовно се достављају међународним организацијама (Евростат, *WTO Yearbook of Tourism Statistics*, *WTO compendium of Tourism statistics*, *WTO Barometar of Travel and Tourism*, *UN Statistical Yearbook* и др.).

¹ Републички завод за статистику од 1999. године не располаже подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису укључени у податке за Републику Србију.